İŞEMEK YA DA İŞEMEMEK

Dr Ian Dunbar @ 1999

Ceviri Ilker Unlu

Işte bütün mesele bu. Köpeğiniz tuvalet eğitimini umursamıyorsa öncelikle kabul edin köpekler çişe bayılır.

İnsanlar büyük ölçüde sözlü ve yazılı dille iletişim kurar. Köpeklerin ise bir kaç farklı yöntemi vardır. Onlar vücut dilini kullanırlar. Ardından geniş vokal çeşitliği ile sesli iletişim gelir. Kokuyla iletişimde ise ağız kısmının, kulak ve kuyruk bezlerinin, vajinal ve anal sekresyonlar ile özellikle yapılmış idrar ve dışkının koklanmasıyla köpekler sayısız bilgi alış verişinde bunabilirler.

İdrar ile işaretleme, bölgesel mülkiyet ve seksüel çekicilik gibi çok önemli amaçlara hizmet eder. Bir köpek başka bir köpeğin idrarını koklayarak yaşını ve belki de kimliğini tanımlayabilir.

Testosteron erkek idrarının erkek gibi kokmasını sağlayan hormondur. Yavru köpeklerdeki çok düşük testosteron dört beş aylık olduklarında artmaya başlar. On aylıkken zirvededir ve onsekiz aylıkken normal erişkin erkek düzeylerine düşer. Bu sırada genç erkek köpeklerdeki testosteron seviyesi erişkin erkeklerden beş kez daha fazladır.

Bu nedenle idrarın kokusu genç erkeğin yaşını gizleyebilir. Yavru bir köpeğin kokusu oldukça belirgindir. Vücut yapısı, rengi, davranışı ve özellikle kokusu yaşını ortaya koyar. Sırt üstü yuvarlanıp bir kaç damla idrar kaçırması erişkinlere zararsız bir yavru olduğunu anlatır: "Hey koklayın şunu. Gördünüz mü ben sadece bir yavruyum ve size hiç bir zararım dokunmaz. Lütfen canımı yakmayın." Doğal olarak erişkin köpekler yavrulara toleranslı davranır. Ancak testosteron düzeyleri artmaya başladığında erkek yavruların davranışları erişkinlerce sınırlanmaya başlar.

Arsız Yavru

On aylık olduklarında genç erkeklerin idrarı hiper-erkek özelliği kazandığından diğer erişkin erkeklerde "Bu delikanlı hızla büyüyor. Sosyal düzenimizde tahta göz dikebilir. Hazır kontrolü kolayken ona patronun kim olduğunu göstersek iyi olur." tepkisine yol açabilir. Çoğu erişkin köpek bu dönemde yavruyu biraz tartaklayarak ona sürü içindeki yerini baştan öğretme yolunu seçer.

Bölgesine sahip çıkma kavramı savunmanın yanı sıra işaretlemeyi de içerir. Kurt sürülerinde yüksek konsantrasyonlu erkek idrarı sürünün bölgesi boyunca her tarafı işaretlemede kullanılır. Bu işaretleme alışkanlığı evcil köpekte de benzer şekilde mevcuttur.

Farklı zamanlarda sahipleri tarafından bulundukları çevrede dolaşmalarına izin verilen köpekler üzerine yapılan bir çalışmada bu tür bir işaretleme çok belirgin çıkmamıştır. Bunun yerine sürekli dışarıda dolaşan köpekler evleri üzerindeki yolları düzenli olarak işaretlemişlerdir. Dolayısıyla çoğu işaretleme eve yakın yerlerde gerçekleşmiştir. Serbest dolaşan köpekler aktif olarak evlerinin bulunduğu bölgenin merkezini korumamışlar ve işaretlemenin bölgesel bir özellik göstermediği ortaya çıkmıştır. Evcil köpeklerde işaretlemenin bölge edinimi ve korunumuyla alakalı olduğuna dair kanıt yoktur.

İşaretler diğer köpeklerin o bölgeye girmesinde belirgin bir engel teşkil etmemektedir.

Kesin olmasa da köpeklerin idrarlarından birbirlerini tanıdıkları söylenebilir. Erkek köpekler diğer tanıdıkları erkekler ya da kendisininkilere kıyasla tanımadığı erkeklerin idrarlarını daha çok koklayıp üzerine idrarını yaptığı bilinmektedir.

Bölgesel savunmanın muhalif göstergesinden çok evcil köpeklerin işaretlemeleri tanımadıkları bölgeleri kendi idrarıyla işaretleyerek tanıdık bir yer gibi kokmasını sağlamaktır. Benzer olarak insanlar da yeni taşındıkları evlerine kendilerine ait resimlerin asarlar.

İdrarla işaret bırakma sadece erkeklere has bir ayrıcalık değildir. Pek çok dişi de işaretlerken bazısı bunu yaparken bacak bile kaldırabilir. Dişinin idrar sırasında bacak kaldırması erkeğinkinden farklı bir özellik taşır. Erkek arka bacaklarını kaldırıp dikey bir objeye nişan almaya çalışırken dişiler çömeldikleri halde sadece bir yöne doğru idrarlarını yönlendirmeye çalışırlar.

Erkek köpekler özellikle de pro-österüs ya da ön österus dönemindeyse dişinin idrar kokusuna bayılır. Yine österus dişiler erkeğin idrar kokusunu severler. Erkek österus idrarı şevkle, yüzünde ciddi ve düşünceli bir ifadeyle koklar. Burada köpeğin düşündüğü şüphelidir. Beyni dururken daha çok koku nöronları çalışmaktadır denebilir. Österüs idrarı kokladıktan hatta bir miktar yaladıktan sonra erkeğin dişleri birbirine çarpmaya başlayabilir.Hayır, üşümüyordur. Bu hareket sıvı sirkülasyonunu vomeranasal organlara doğru ittiği sanılmaktadır. Koklayıp tadına baktıktan sonra muhtemelen köpek bir kaç defa dişinin idrarının üzerine kendi idrarını yapacaktır.

İşediğimize sevindim

Çiftleşme dönemlerinde dişiler daha fazla gezinip seksüel durumlarını ilan eden idrarları ile çevreyi işaretler. Ösrerus bir dişi, bir erkeğin idrarının üzerine kendininkini yaparsa o erkeğe daha açık bir mesaj yolluyor demektir. Buna cevap olarak dişinin idrarının üzerine kendininkini yapan bir erkek de benzerini yapıyor anlamına gelir. Ayrıca kendi idrarıyla österus idrarı gizleme amaçlı da olabilir. Bu erkek, sırrı kendine saklamayı tercih etmektedir.

Üreme süresince idrar hem mesaj iletici hem de cezp edici bir özellik kazanır. Erkek ve dişi köpekler idrarın kokusunda cinsiyet, seksüel durum, hatta kimlik tespitinde

bulunabilirler. Karşı cinsler arasıdaki idrar yapımı çiftleşmeyi kolaylaştıracak şekilde karşılıklı heyecan yaratan özel bir mesajlaşma yöntemidir.